

J. F. Struensees tale på Kastelet

Taler

Johann Friedrich Struensee
Statsmand

Sted

Kastelet

Omstændigheder

Struensee holder denne tale under sin fængsling i Kastelet efter han blev anholdt for magtmisbrug og majestætsfornærmelse sammen med Enevold Brandt.

I talen optræder to andre fængslede: Seneca Otto von Falkenskiold og Peter Elias von Gähler, udover Struensee og Brandt.

1 Enhver begierlig er mit Levnets Løb at vide, Det er naturligt nok, jeg selv det og maae lide, At Folk, nysgierrige, vil vide alt om mig; Thi jeg tilstaaer, mit Liv har været underlig.

5 Først var jeg Theolog, og tænkte Præst at blive; Men Satan i betids mig derfra vilde rive, I steden for en Præst jeg blev Frietænkere Udaf de fiineste og meest forhærdede.

Jeg fulgte drabelig Vantroens, Fandens Fahne, Frietænk-Skrifterne best
10 smagede min Gane, Jeg derfor Afskeed gav til min Theologie, Iførdte mig i Hast Juristers Liberie.

Jeg og i Hue og Hast har vildet avancere, Derfor vilde jeg min Jura sterk studere, Ved dem man Ære nok kan naae, naar Lykken vil, Og største Høyhed
15 man ved dem opklavrer til.

Men ved Theologie man sielden meere bliver End simpel Præste-Mand, en Stand, som ikke giver Forønsket Rigdom, og den høye Ære; thi For meget hersker nu fordømt Frietænkerie.

20

Men see! mit Haab slog Feyl, jeg nød det jeg søgte, Med mine Jura en fortrædlig Lykke spøgte. Jeg som var hurtig i mit Væsen og Forstand, Gav Jura Afskeed og greb Medicinen an.

25 At alle gode Ting er tree, det maae jeg sige; Thi jeg har avanceert i Hast og uden

Lige Ved dette tredie og sidste Studium, Saa det har rygtedes all Verden runden om.

30 Jeg Conferentz-Raad blev i Hast, det lod sig høre, En Doctor slige Spring saa ofte sees at giøre, Men at jeg kort derpaa blev Greve og Vizir, Det stor Forundring hos enhver, som tænker, gîr, Opfyldt med Ære, Fryd, med Rigdom, søde Dage, Jeg havde kundet nu all Jordisk Glæde smage, Hvis ey Ærgierrighed reent havde blindet mig, Ved den jeg i en Hast blev høystulykkelig.

35

Jeg kuns til Urter fød, har Sceptret vildet føre, Og høyst formastelig en Konge-Krone røre, O Brandt! o Helveds Brand! din Brand mig lysede, indtil jeg Veyen fandt til Død og Helvede. Durchdrevne Gæhlert, fuld af Satans Kneeb og Renker, Du og en Aarsag er i mine Baand og Lænker, Forvovne Falkenschiold, 40 som trodser Himmel, Jord, Du og er Aarsag, at min Jammer er saa stor.

Men hvortil hielper det Forbandelser at lyse, De Karle lade sig af Eder ikke kyse, Selv Fanden troer jeg dem ikke kyse kan; Thi de forventde er i Hierte og Forstand.

45

[Brandt]¹

Holdt Munden, din Cujon! holdt inde med din Klage, Vort Liv dog engang her jo Ende skulde tage, En ofte Straae-Død døer, som større Smerter har, End den, 50 som Bøddelen udi en Hast gjør klar.

En ofte paa sin Seng maae mange Dage sukke, For den forønskte Død hans Øyne vil tillukke, Men vores Død, hvor haard den endog blive vil, Dog hastig ende maae sit Theatraliske Spil.

55

[Struensee]

Saa tør du da endnu forvovne Ord udgyde?

60 [Brandt]

Ja det, som mere er, med Spill og Sang mig fryde,

[Struensee]

Dit Spill vist Ende faaer, man tager det fra dig, Brandt.

Saa synger jeg engang og derved fryder mig.

70

Jeg kan saa vel med Fryd som sukkende fordrive.

De Leve-Dage, som tilovers for mig blive, Et Centner vægtig Sorg dog ikke redder mig, Den Død, mig er tiltenkt, er u-omgiengelig.

75

[Struensee]

Men Evighden da! vil du dig ey omvende?

80 Er vi ey Syndere; maae vi det ey bekiende, Er vi ey Syndere, de allergroveste, Som topmaalt har fortient det Heede Helvede?

[Brandt]

85 Det er kuns lutter Væv om Helvede og Fanden Det kan din Tosse troe, som er forrykt i Panden, Jeg aldrig nogen Tiid har troet om Helvede: Thi ellers havde jeg ey hiulpen Struensee.

90

[Falkensciold]

Ey hvad er det for Snak, en prater vek om Fanden, En anden zitrer, som alt Øren var for Panden, Vi bør med List og Mod afkaste Lenkerne, Og søge vores
95 Vel iblandt Soldaterne. Den heele Guarnison ey faaer os før at skue, At den jo tændes an af Kierlighedens Lue I Spidsen af en Hær vi alting knuse bør, Ey Klagemaal; men Mod vor Held og Ære gjør.

[Struensee]

100

Ey List, ey fyrigt Mod kan brette vores Kieder, Og om forgieves Hielp du hos Soldaten leder, Enhver Soldat er troe imod Kong Christian Og Struenses Parthie er ingen tilgedan.

Ja! om Soldaterne saa galne skulde være, At de til vores Fryd Gevæhret vilde bære, Hvad vilde det forslaae? hver Borger er Soldat, Studentens Mod og Sværd er heller ikke mat.

110 [Gählert]

Messieurs! jeg siger dem: vi skulde ikke trenge, Hvis jeg kuns havde strax den Mængde Guld og Penge, Som jeg ved tusind Kneeb for til mig revet har, Potz tausend! daß ist Geldt, som alle Ting gjør klar.

115

[Struensee]

Jeg meere stiaalet har end Gähler trende Gange, Men om jeg kunde end mit heele Rov erlange, Jeg ingen Udvey saae til vores Redning; thi Enhver nok
120 passer paa, at vi ey slippe frie.

Hvem vilde vel engang os Kiederne afføre, Ey Magt, Forvoenhed kan dette Arbeyd gjøre, Tilmed hver hader os, som er i Rigerne, Og ingen findes meer, som vi, forræderske. Men om vi ogsaa slap af vore Baand og Lenker, Jeg ingen
125 Redning seer ved disse Kneb og Renker; Thi vi i Dannemark ey ene er forhadet, Vi paa all Jordens Kreds af alle er forladt.

Saa langt som Verden gaaer, enhver os bander, hader. Vi var Forrædere imod den beste Fader, Den store Christian, den vise Scepter-Mand, Og altsaa ingen
130 Fred for os i noget Land.

[Brandt]

Eh! bien, Monsieur! ret talt! Vi kan ey haabe meere, I Os, Vi Jer igien med
135 Steilen gratulerer, Men dog en Attendant jeg spille vil engang, Og nogle Triller slaae i en parisisk Sang.

Man mere end en Død dog ikke os kan give, Daß ist ein Uebergang, alt Levende skal blive Engang igien til Støv, derfor kuns lystigt Mod, Lad Verden kiølnes ved
140 at see vort Hierte-Blod. Naar vi først qvalte er, saa er det samme, Vi føle da ey meer til Harmen, Oval og Blame, Jeg har den samme Troe, som Epicurus før, At Siel og Legeme med eet de begge døer.

145 Dervaa jeg drikke vil bort all min Sorg og Smerte Udi et godt glas Ponch, som glæde kan mit Hierte, Ja jeg fornøyer mig, saa længe jeg er til Jeg spille, synge, og jeg drikke, sladre vil.

[Struensee]

150

Jeg og en Atheist var i de glade Dage, Men Ak! vi liden Trøst i dette kuns kan smage, En Helved avled Skræk er i min Siel antændt Mit heele Hierte er med Angst og Vee bespændt.

155 Ak! jeg fortvivle maae, ey Salighed kan vente, Hvor skal jeg Trøst mod Død og Helveds Luer hente, For Bødlen zitrer jeg; men tusind gange meer For Sarans aabne Gab, som grudsomt ad mig leer. Som hvor skal jeg finde Liise, Hvem kan mig Veyen vel til Roe og Frelse vise, Jeg nævner Frelse, ja der er en Frelser; Men han ey Frelser er for mig usalige.

160

Jeg forud er fordømt, det kan ey andet være, Jeg gloend Kroner skal i Satans Rige bære, Fordi i Norden jeg Guld kronen ønskede, O at saa dybt jeg faldt for Satans Fristelse.

165 Dog holdt! en Gnist af Trøst frembryder i mit Hierte, Jeg føler Lindring i min store Angst og Smerte, Jeg hører Frelseren, som raaber kierligen: Jeg er hver sønderknuust, bodfærdig Synders Ven.

170 O søde Jesu! vil du da min Frelser være, Skal jeg til evig Tiid din Død og Naade ære O ja! Du haver talt. — Dit Ord stal evig staae, Jeg evig Salighed ved dine Saar skal faae.

175 Gid hver Medskyldig sig af Hiertet og omvende, For Dig, for Kongen og for hver sin Synd bekiende Gid ey Haardnakkenhed hos nogen haver Sted, Som slutter Veyen til for evig Salighed.

Gid hver og een af os vor grumme Synd fortryde Da skal vi trøstes her, og hisset hos dig nyde Fuldkommen Salighed for din ustandne Død.

180 Det være skal min Trøst i Siels og Legems Nød.

1. I den oprindelige kilde står der: "(forestilles at have hørt dette og siger:)"

185

Kilde

Det Kongelige Bibliotek

Kildetype

Digitalt manuskript

190

Tags

Oplysningstiden

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/j-f-struensees-tale-pa-kastellet>

195

200

205

210

215

220